

LIETUVOS ARCHITEKTŲ RŪMŲ PROFESINĖS ETIKOS TARYBOS
SPRENDIMAS Nr. 2021/7
2021-05-14, Vilnius

Lietuvos architektų rūmų (toliau – **Rūmai**) Profesinės etikos taryba (toliau – **PET**) išnagrinėjo Dmitrij Kudin (toliau – **Pareiškėjas**) skundą dėl architekto Alfredo Trimonio (atestuotu architektu buvo nuo 2009 m. iki 2014 m.) (toliau - **Atsakovas**) galimai padarytų profesinės etikos pažeidimų (toliau – **Skundas**).

Skundas išnagrinėtas ir sprendimas priimtas 2021-05-14 vykusio PET posėdžio metu. Nagrinėjant Skundą ir priimant sprendimą dalyvavo PET nariai Darius Juškevičius, Andrius Bakšys, Vaida Cromley, Dainius Čepurna, Donatas Laucius, Kęstutis Lupeikis, Aleksandras Gvildys. Posėdžio pirmininkas – PET pirmininkas Darius Juškevičius, posėdžio sekretorė – Rūmų teisininkė Rasa Medutytė-Prakapienė. PET posėdyje paaiškinimus žodžiu teikė Pareiškėjas ir Atsakovas.

Nuo skundo nagrinėjimo nusišalino Vaida Cromley.

Nagrinėjant skundą nustatytos su Skundu susijusios šalys:

- M. R. užsakovo paskirtas asmuo, kuris kuravo projekto vykdymą;
- Ginčo pastato projektavimo darbų užsakovas D. Ž.;
- UAB „A“ Pareiškėjo įmonė.

I. Pareiškėjo skundo ir paaiškinimų esmė

Rūmai 2021-03-16 gavo Pareiškėjo skundą, kuriuo Pareiškėjas kreipėsi dėl Atsakovo profesinės etikos (toliau – **Skundas**). **Skunde dėl Atsakovo profesinės etikos Pareiškėjas nurodė:**

1. Pareiškėjas nurodė, kad 2010 m. projektuotojas UAB „A“ (architektai Pareiškėjas, L. L., G. F.) parengė ginčo gyvenamojo namo techninį projektą, kuriam buvo gautas statybos leidimas. Vėliau projekto realizavimui užsakovas pasirinko Atsakovą. Projektą Atsakovas realizavo su neesminiais pakeitimais. Realizuotas projektas yra pristatomas Atsakovo tinklalapyje, kaip savo darbas, nenurodant pirminių projekto autorių. Taip pat projektas yra pateiktas konkursui European Union Prize for Contemporary Architecture – Mies van der Rohe Award, kaip išskirtinai Atsakovo studijos darbas.
2. Pareiškėjas teigė, kad į Atsakovą buvo kreiptasi raštu ir telefonu dėl šios situacijos, bet Atsakovas atsisakė aptarti šį klausimą.
3. Prašė nustatyti, ar Atsakovas savo veiksmais nepažeidė Architektūros paslaugų teikėjų Europos etikos kodekso (toliau - **Etikos kodeksas**) 4 principo preambulės ir 4.6 principo.

2021-05-14 PET posėdžio metu Pareiškėjo teikti paaiškinimai:

4. Pareiškėjas nurodė, kad su savo įmone UAB „A“ buvo parengęs projektą gyvenamajam namui. Iš pradžių projektinius pasiūlymus derino su Kultūros paveldo departamentu (toliau – KPD), po to buvo parengtas techninis projektas ir išimtas statybos leidimas. Vėliau jau vykdant pradinius statybos darbus, buvo išbetonuotas ginčo statinio rūsysis. Po šitų darbų, užsakovas nutraukė projekto priežiūrą su Pareiškėju dėl jam nežinomų priežasčių, Pareiškėjui pretenzijų neturėjo. Pareiškėjas nurodė, kad buvo pasirašytas sutarties nutraukimas.
5. Pareiškėjas atkreipė dėmesį, kad buvo faktiškai pradėta vykdyti statyba, bet dėl jos sudėtingumo ir kilusių klausimų, užsakovas kažkodėl nutraukė sutartį. Vėliau, praėjus jau ganėtinai ilgam laikui, pamatė, kad projektas jau yra realizuotas, tam tikri pakeitimai padaryti, kurie kaip ir buvo su juo derinti, dėl tų pakeitimų pretenzijų neturi, tačiau nors projektas yra realizuotas, niekur nėra nei Pareiškėjo, nei kitų kartu su juo dirbusių architektų pavardžių. Atsakovas pristatinėja projektą, kaip išskirtinai savo, nenurodydamas kitų architektų dirbusių prie šio projekto.

6. Atsakydamas į PET narių klausimus, Pareiškėjas nurodė, kad sutartis su užsakovu buvo pasirašyta 2008 m. spalio mėn., o nutraukta 2010 m. gegužės mėn. O statybų leidimo datos neturi, nes statybų leidimą atidavė užsakovui, bet leidimas tikriausiai 2009 m. ar 2010 m.
7. Paaiškino, kad projekto priežiūrą vykdė iki 2010 m. gegužės 27 d. Pareiškėjas teigė, kad užsakovas su tam tikrais rangovais, kurie nelabai gerai išmanė tam tikrų darbų specifiką, vykdė darbus, užsakovo tikslas buvo surasti gerus rangovus, kurie jam galėtų gerai pastatyti visą namą. Kiek pamena, tam momentui jau buvo išbetonuoti pamatai ir rūsio aukšto betoninis korpusas.
8. Pareiškėjas teigė, kad fasado apdaila dar nebuvo pradėta daryti, bet buvo jau atlikti griovimo darbai, valymo darbai, pradėti senų angų atkūrimo darbai. Nurodė, kad jam žinomas M. R., jis yra užsakovo atstovas, kuris kuravo šito projekto vykdymą, jis buvo užsakovo įgaliotinis ir su juo buvo daug bendraujama. Su užsakovu buvo bendraujama mažiau, labiau dėl koncepcijos, o su M. R. dėl techninių dalykų.
9. Į klausimą dėl pakeitimų derinimo po sutarties nutraukimo, atsakė, kad taip, po kažkurio laiko, M. R. kalbėjo, kad jie tęsia projektą ir norėtų derinti, ar Pareiškėjas neprieštarauja, norimiems daryti pakeitimams. Nurodė, kad nepamena, ar jam buvo pristatyti sprendiniai. Nebuvo tikras, ar žinojo, kas toliau tęsia darbą iš architekto pusės.
10. Pareiškėjas negalėjo atsakyti, ar sutikimas dėl pakeitimų buvo žodinis ar rašytinis. Nemanė, kad tai keičia esmę, jis juk žinojo, kad projektas tęsimas ir tikslas yra pastatyti ginčo pastatą. Teigė, kad supranta, kad įgyvendinant projektą, ypač tokį sudėtingą, normalu, kad atsiranda pakeitimai. Jo buvo parengtas techninis projektas, tai ne darbo projektas, tai tokie pakeitimai, kurie yra dabar padaryti, yra priimtini darbo projekto apimtyje, tikslinant sprendinius ir dirbant toliau. Pareiškėjas nurodė, kad praėjo daug laiko nuo to momento, kai buvo gautas statybos leidimas.
11. PET narys D. Čepurna užklausė dėl trijų langų priekyje, frontone, ar jie buvo sename pastate, ar Pareiškėjas juos formavo savo projektu. Pareiškėjas paaiškino, kad apatiniai trys pirmo aukšto langai buvo atkurti, o antro aukšto suprojektuoti naujai. Tuo metu tai buvo ganėtinai drąši koncepcija, kuri sunkiai buvo derinama su KPD, bet galop sėkmingai suderinta. Jei būtų pastatyta kitaip, neturėtų pretenzijų, jei tai būtų naujas statinys, bet pastatytas panašus, nes statytojas turėjo remtis projektu ir pagal jį gautų statybos leidimu. Pareiškėjas pripažįsta, kad detalės pasikeitė, bet nepasikeitė esmė.
12. Pareiškėjas paaiškino, kad tūris anksčiau buvo mažesnis: pastatas buvo sudarkytas, daug kartų statytas, prilipdytas. Langai nesutapo su senom angom, senos freskos buvo paslėptos už naujų sluoksnių ir t. t. Galima sakyti, kad čia pastato rekonstrukcija, bet jo buvo idėja atkurti kuo įmanoma daugiau išlikusių senų elementų ir padaryti šiuolaikišką funkcionalų gyvenamąjį namą.
13. PET nariui D. Lauciui užklausus, gal buvo aiškiai reglamentuota KPD, kaip pastatas turėtų atrodyti po rekonstrukcijos, ar buvo aiškiai suformuluoti paveldosauginiai reikalavimai, kad negalėtų būti kitaip suprojektuota, Pareiškėjas nurodė, kad nebuvo projektavimo gairių, kaip turi atrodyti pastatas. Prieš jį dirbusių architektų projektiniai pasiūlymai šitam namui, atrodė visiškai kitaip, kažkokie klasicistinio stiliaus rūmai ir jie taip pat buvo suderinti su KPD, bet tolesnis įgyvendinimas buvo sustabdytas. Teigė, kad Pareiškėjo įmonės požiūris buvo į atkūrimą ir Užupio rajono konteksto atitikimą.
14. Pareiškėjas patvirtino, kad langai, kurie buvo fasade ir yra jo projekte bei vėlesniame atsakovo projekte, buvo jo sukurti. Apatinis mūras buvo, o viršutinio nebuvo ir iš esmės šitie langai buvo Pareiškėjo pasiūlyti ir įgyvendinti. Pareiškėjas nurodė, kad nepamena, jog kažkokie architektūriniai tyrimai šios vietos būtų nurodę, kad čia buvo langai.
15. Teigė, kad sutartyje su užsakovu buvo nurodyta, kad turtinės teisės pereina užsakovui.
16. Atsakydamas į Atsakovo teisininko K. V. klausimą, ar neteisėti veiksmai susiję su neturtinėmis teisėmis, Pareiškėjas nurodė, kad taip. Taip pat paaiškino, kad kiek prisimena, tai iki sutarties nutraukimo buvo išbetonuotas rūsio aukštas, buvo atlikti griovimo darbai ir išvalytos senos pertvaros ir pan. Teigė, kad pastato statybų užbaigimo procedūrose nedalyvavo. Pareiškėjas nurodė, kad negali pasakyti tiksliai, kokie tiksliai dokumentai jam buvo atnešti pasirašyti M. R., bet buvo kalba apie projekto tolimesnį vykdymą ir, kad atsiranda tam tikri pakeitimai projekte ir Pareiškėjas informuojamas apie tai. Nepamena, ar būtų dėjęs parašą ant pakeisto projekto, nes tai vyko 2013 m.

II. Atsakovo paaiškinimų esmė

2021-05-10 Atsakovas pateikė paaiškinimus raštu, **kuriuose nurodė:**

1. Paaiškino, kad ginčo pastato projektavimo darbų užsakovas D. Ž. į Atsakovą kreipėsi 2009 m., kadangi nebuvo patenkintas iki tol pasiūlytais pastato projektavimo sprendimais. Atsižvelgiant į tai, pastato projektavimo darbus pradėjo 2009 metais. Visoje komunikacijoje su užsakovu tarpininkavo užsakovo paskirtas asmuo – M. R. Šiam asmeniui teikė visus pastato projektavimo pasiūlymus.
2. Pažymėjo, kad nuo pat darbo pradžios, nei užsakovas, nei su užsakovu susiję asmenys UAB „A“ techniniu projektu ar atskiromis šio projekto dalimis (pvz. vizualizacijomis) su Atsakovu nepasidalino – jam buvo pateiktos atliktų žvalgomųjų architektūros (2006 m.), interjero polichromijos (2006 m.), fasadų architektūros (2007 m.) ir architektūros (2008 m.) tyrimų kopijos. Atitinkamai, UAB „A“ parengtą techninį projektą pirmą kartą pamatė tik po to, kai jam buvo įteiktas skundas su pridėta techninio projekto kopija. Atsižvelgiant į tai, teigė, kad neturint techninio projekto ar atskirų šio projekto dalių, apskritai yra neįmanoma nukopijuoti, pasisavinti ar kitaip pažeisti techninio projekto rengėjų idėjas ar intelektualinės nuosavybės teises. Dėl šios priežasties, skunde nurodytus teiginius ir kaltinimus vertino kaip nepagrįstus bei neatitinkančius tikrovės.
3. Atsakovas nurodė, kad tiek UAB „A“, tiek ir jo atlikti projektavimo darbai nebuvo susiję su pastato projektavimu plyname sklype – projektavimo darbai buvo nukreipti į jau stovinčio pastato rekonstrukciją. Dėl šios priežasties, pastato architektūros sprendimai apskritai nėra nauji ar originalūs, o yra nulemti ir padiktuoti istorinių pastato ypatybių, kurios buvo matomos vizualiai arba atskleistos atliktų tyrimų metu.
4. Dėl išorinių pastato projektinių sprendimų nurodė, kad dar 2006 m. atliktuose žvalgomosiuose architektūriniuose tyrimuose ir 2007 m. atliktuose fasado architektūros tyrimuose, rekonstruojamas pastatas buvo dviejų aukštų su dvišlaičiu stogu. Atitinkamai, 2007 m. atliktų fasado architektūros tyrimų medžiagoje buvo pateikti ir brėžiniai, kurie atspindėjo istorines pastato kompozicijas ir fasado ypatybes. Taigi, užsakovui pageidaujant pastatą visu perimetru rekonstruoti pagal šią pietinio fasado kompoziciją (kaip taisyklingą stačiakampį su dvišlaičiu stogu), iš esmės yra neįmanomas kitoks architektūrinis sprendimas, kaip tik veidrodiniu principu atkurti šiaurinį fasadą. Atitinkamai, vienodi (taisyklingo stačiakampio ypatybių nulemti) fasadai buvo ir rytų – vakarų kryptimis. Nurodė, kad buvusi Pastato stogo kraigo altitudė įgyvendinus Atsakovo parengtą projektą buvo paaukštinta iki 126,25 m., o ne 126,72 m.
5. Dėl fasadų Atsakovas paaiškino, kad kaip matyti iš techninio projekto, fasaduose buvo siūloma atkurti buvusių langų angas. Anot Atsakovo, nors jo pateiktose pastato pietinio fasado nuotraukose šios angos nėra matomos, istorinės langų angos, jų išdėstymas, palangių aukščiai ir kiti ypatumai buvo aiškiai nustatyti ir aprašyti tyrimų metu. Pastato langų angų forma ir išdėstymas nėra naujas, originalus UAB „A“ architektų (ar Atsakovo) kūrybos rezultatas, o yra nulemtas išimtinai istorinių pastato ypatybių. Kiek tai susiję su techninėmis langų specifikacijomis ir langų geometrijos sprendimais, kitaip, nei nurodoma techniniame projekte, visi pastato langai atlikus pastato rekonstrukciją yra aliuminio profilio (o ne klijuotos medienos). Tuo pačiu, visi langai buvo įstatyti už apdailinio mūro į vidinę pusę. Atsižvelgiant į tai, Atsakovas nurodė, kad pastato langais susiję techniniai sprendimai yra visiškai kitokie, nei buvo siūlomi techniniu projektu.
6. Atsakovas nurodė, kad fasado apdailos sprendimai techniniame projekte apskritai nėra detalizuoti, įvardinta tik bendro pobūdžio idėja panaudoti panašias į autentiškas XIX a. plytas, kuri yra padiktuota pastato istorinių ypatybių. Taip pat techniniame projekte nėra užsimenama (1) nei apie siūlomų plytų spalvą, (2) nei siūlomų plytų rūšį, (3) nei jų formą, nors istorinės pastato plytų ir mūro ypatybės buvo detalios aprašytos 2006 m. atliktuose žvalgomosiuose ir 2008 m. atliktuose architektūriniuose tyrimuose.
7. Atsakovas pažymi, kad priešingai, nei yra siūloma techniniame projekte, realizuoto projekto atveju buvo pasirinkta ne autentiška, o visiškai moderni – plyta, kurios formos išmatavimai yra 350x50x115 mm. Palyginimui, autentiškų (istorinių) plytų matmenys apytiksliai yra 250x80x120 mm. Papildomai pažymėjo ir tai, kad pastato rekonstrukcijos metu sumūrytos plytos vėliau buvo impregnuotos suodžiumi ir vandens

tirpalu. Apie tokį techninį sprendimą techniniame projekte apskritai nėra užsimenama. Taip pat techniniame projekte siūlomas šoninių fasado apdailos sprendimas panaudojant varinę skardą apskritai nebuvo įgyvendintas. Teigė, kad techniniame projekte nurodomi kompoziciniai akcentai – nedideli juodo metalo balkonėliai, prancūziškų balkonų turėklai ir kt. – pastato fasado apdailoje apskritai nėra panaudoti. Pastato apdailai buvo pasirinktas visiškai kitas apdailos elementas – į lango rėmo apvadą integruoti stikliniai turėklai, kuriuos nuo techniniame projekte pateiktų siūlymų skiria aiškūs tiek vizualiniai, tiek technologiniai skirtumai.

8. Dėl stogo Atsakovas paaiškino, kad jokie techniniame projekte pasiūlyti stogo konstrukcijų ar apdailos sprendimai pastato rekonstrukcijos metu nebuvo įgyvendinti. Taip pat pažymėjo, kad pastatui buvo panaudota gamykloje sendinta cinko (o ne varinė) skarda. Atitinkamai, stogo konstrukcijoms buvo panaudotos metalinių profilių ir medžio sijos su ištisiniu lentų paklotu.
9. Atsakovas teigė, kad dėl durų techniniame projekte nurodoma tik bendro pobūdžio idėja, kad patalpų vidinės durys siūlytinos medinės (skydinės). Tuo pačiu, jokių detalesnių siūlymų dėl durų spalvos, apvadų ar kitų sprendimų techniniame projekte nebuvo. Pastate buvo įrengtos dvejios lauko durys iš aliuminio profilių (kaip ir langai). Apie lauko durų sprendimus techniniame projekte nėra užsimenama. Tuo tarpu vidaus durys yra pagamintos iš dažytos MDF plokštės su apvadais.
10. Dėl vidinių pastato projektinių sprendinių Atsakovas paaiškino, kad techniniame projekte jokių detalesnių interjero sprendimų apskritai nėra nurodoma. Anot Atsakovo, bendro pobūdžio idėjos dėl istorinių dekoro fragmentų konservavimo ir eksponavimo yra nulemtos tyrimo išvadų bei rekomendacijų ir nepateikia jokios informacijos apie tai, kokių būdu ar kokiais sprendimais ši idėja turėtų būti realizuota. Atsakovas pažymėjo, kad 2008 m. architektūrinius tyrimus atlikę architektai netgi parengė schemas ir brėžinius, kurie ir kuriose vietose turėtų būti išsaugoti istoriniai dekoro ir tapybos elementų fragmentai. Lygiai taip pat, kūrybinės idėjos ar autorių teisių apsaugos lygio netenkina ir techniniame projekte nurodoma bendro pobūdžio mintis, kad „sienų paviršiai apdailinami dažant bei tinkuojant.“ Atkreipė dėmesį, kad pastato rekonstrukcijos metu tarp 1 ir 2 aukšto buvo įrengta monolito gelžbetonio perdanga su integruota šviesa. Šios perdangos geometrija atlieka ne tik konstruktyvo, bet ir pagrindinę vidaus erdvių formavimo funkciją. Atitinkamai, tiek vidinės patalpų pertvaros, tiek ir vonios sienos yra apdailintos specialia technika (o ne klijuojamomis keramikinėmis plytelėmis).
11. Atsakovas pabrėžė, kad tiek istorinių duomenų, tiek sklypo esamos situacijos techninio projekto dalys iš esmės tik atkartoja tyrimuose pateiktą informaciją. Taip pat nurodė, kad pastato pirmo aukšto grindų altitudė įgyvendinus pastato rekonstrukciją buvo pakeista į 116,96 m., o ne 116,87 m. Inžinerinių tinklų dalis yra visiškai apspręsta STR reikalavimų ir inžinerinius tinklus valdančių asmenų išduotų techninių sąlygų bei projektų. Kultūros paveldo apsaugos dalyje atsispindi atliktų tyrimų metu pateiktos išvados bei rekomendacijos, kas aiškiai yra nurodoma ir pačiame techniniame projekte. Atsakovo manymu, šiose projekto dalyse pateikti teiginiai ir siūlymai jokia apimtimi negali būti laikomi architektūrinėmis idėjomis ar autorių teisių apsaugos objektais.

2021-05-14 PET posėdžio metu Atsakovas paaiškino, kad:

12. Atsakovas nurodė, kad negyvena Vilniuje ir jo objektai yra kitaip struktūrizuojami: jei užsakovas nori, kad Atsakovas dalyvautų kūrybiniame procese, tai projekto derinimai ir visi kiti susiję veiksmai nėra Atsakovo kompetencija. Šiuo atveju buvo taip pat. Atsakovas paaiškino, kad ginčo statinio užsakovas D. Ž. 2009 m. gale papasakojo situaciją, kad buvo daryti projektiniai pasiūlymai, dalyvavo portugalų architektas ruošdamas šiuos projektinius pasiūlymus ir buvo parinkta viena kompanija Lietuvoje, kurie turėjo padėti įgyvendinti portugalų architekto daromus sprendimus. Po kurio laiko buvo taip, kad portugalų architektas atsisakė dirbti ir liko Lietuvos architektų įmonė, kuri turėjo tęsti projektą. Jie nesugebėjo įtikinti užsakovo savo sprendiniais ir taip atsirado Atsakovas. Jo uždavinys buvo pradžioje susiderinti projektinius sprendimus, ar sutampa požiūris su užsakovu, jokių sutarčių net nebuvo pasirašoma.
13. Atsakovas teigė, kad D. Ž. jam parodė vizualizaciją, kuria nebuvo patenkintas. Pats pamatęs vizualizaciją vertino, kad tai visiškai nepriimtinas sprendimas, nes ta vieta nėra eksperimentinė, reikia vadovautis kitais metodais. Šiai dienai jokios sutarties neturi, negavęs dokumentacijos, išskyrus istorinius tyrimus,

fotofiksaciją. Kai suderino projektinius pasiūlymus, atsirado tokia darbo metodika: Atsakovas ruošia brėžinius, atiduoda D. Ž., o jis duoda M. R. Su kuo jie bendraudavo nedomino, esmė, kad kaip suprojektuota, taip ir būtų įgyvendinta. Atsakovas teigė, jog pakeitė konstruktyvą, suformavo kitą vidaus koncepciją. Jam inspiracijos šaltinis buvo turtinga aplinka esanti pastate, nenorėjo jos sugadinti. Kūrybiniame procese nepasigedo projekto. Iš užsakovo pusės nebuvo informuotas, kokie susitarimai egzistavo, jei būtų žinojęs, būtų kitaip reagavęs. Atsakovą nustebino, kad Pareiškėjas po 12 m. kreipiasi ir nori būti bendraautoriumi. Teigė, kad jeigu iš tikro Pareiškėjui būtų buvę įdomu, niekas nebūtų uždraudęs dalyvauti.

14. Atsakydamas į PET narių klausimus, Atsakovas teigė, kad nežino, ar buvo išduotas naujas statybos leidimas, jam svarbiausia buvo laisvė vykdyti projektą. Teigė, kad techninio projekto nematė, tik vieną vizualizaciją, kuri išgaskino, kad šioje vietoje taip bus realizuojamas objektas. Į PET nario D. Juškevičiaus klausimą, kaip keitė konstruktyvą nematydamas techninio projekto, atsakė, kad gelžbetoninę perdangą padarė kaip erdves formuojantį elementą.
15. Atsakovas nurodė, kad fasadai buvo užduoti istoriniame užstatyme, ten nieko kito nebuvo galima padaryti kitaip į gatvės pusę, kaip atkartoti istorinius langus. Pareiškėjo projekto neteko matyti. Užsakovas tik pirmo susitikimo metu parodė vizualizaciją. Keista, kodėl Pareiškėjas tik dabar kreipiasi į Atsakovą. Į tai Pareiškėjas replikavo, kad šis klausimas svarbus ne tik jam, kaip projektuotojui dirbusiam prie projekto, bet tokios situacijos dažnai pasitaiko, tiesiog atkreipė dėmesį, kad jo darbas buvo padarytas. Pareiškėjas teigė nežinojęs, kad kitas architektas jo neinformuodamas perims projektą. Pareiškėjui keista, kad visiškai neminimas kitų dalyvavusių architektų, rengusių techninį projektą indėlis. Pareiškėjas teigė pats ganėtinai ilgą laiką laukęs skambučio iš Atsakovo, kad jis perėmė šitą projektą. Pareiškėjo požiūriu, kaip ir visi padarė savo indėlį ir turi būti minimi kaip projekto autoriai. Atsakovas atsakė, kad derinimai ir parašai ne jo kompetencija.
16. Atsakovas paaiškino, kad prie projekto pradėjo dirbti maždaug nuo 2010 m., o po to kurį laiką su ginčo statiniu nieko nebuvo daroma. Pasikėlus fotodokumentaciją pasimatytų, kad kai turėjo visas projektinių sprendimų dalis, tai labai greitai pastatė objektą.
17. Anot Atsakovo, jo brėžiniai yra labai išdetalizuoti, ten nėra vietos statybininkų improvizacijai.
18. Teigė, kad perėmus projektą namo kontūras buvo išbetonuotas, buvo pamatai, kur nebuvo rūšio, taip pat išorinė rūšio siena ir abejotina perdanga.
19. Dėl namo galo buvimo atsakė, kad pats sugalvojo, kad nesugriauti pastato vidinės struktūros: yra sienų storis parinktas pagal istorinį sienos storį, nes konstruktyviai iš lauko būtų užtekę šiluminės izoliacijos, o iš vidaus betoninė siena būtų likusi. Langai yra įdėti visai kitaip. Teigė, jog gelžbetoninė plokštė pamatui jau buvo padaryta. Dėl sienų patikslino, kad buvo tik likusios apgriuvusios istorinės sienos, tik kontūras buvo aiškus. Atsakovas teigė, jog jei pažiūrėti istorinį užstatymą, tai matytųsi, kad langai irgi panašiai išdėlioti, tai neturi būti saugoma autorių teisėmis.
20. Į Pareiškėjo pastebėjimą, kad Atsakovo atsiųstoje medžiagoje, buvo pateikti fasadų palyginimai, ir Pareiškėjas ten pamatė savo originalius brėžinius, tai kaip juos gavo, Atsakovas atsakė kad gavus skundą, kreipėsi į generalinį rangovą dėl brėžinių. Atsakovas nurodė, kad tai visai skirtingi fasadai, langų proporcijos skiriasi.

III. Aktualios profesinės etikos nuostatos

Atsižvelgiant į tai, kad Atsakovo veiksmi, kurie galėjo lemti profesinės etikos pažeidimų padarymą, buvo atlikti iki 2014 m., nagrinėjamu atveju bus taikoma Etikos kodekso redakcija, galiojusi nuo 2009 m. kovo mėn. iki 2016 m. balandžio mėn.

Pareiškėjas nurodė, jog Atsakovas galimai pažeidė Etikos kodekso 4 principo („įsipareigojimai profesijai“) preambulę ir 4.6 (pažeidimo metu galiojusio Etikos kodekso redakcijos 4.5 principas) taikymo atvejį, t. y.:

4. Visi architektūros paslaugų teikėjai įsipareigoja remti nepriklausomumą, nešališkumą, saugoti profesines paslaptis, ginti profesijos garbę ir orumą, elgtis taip, kad būtų gerbiamos kitų asmenų teisėtos teisės ir interesai, be to, įsipareigoja pripažinti savo kolegų profesinius siekius ir indėlį bei gerbti jų teises.

4.6 Architektūros paslaugų teikėjas nesisavina kito architektūros paslaugų teikėjo intelektualinės nuosavybės ir neteisėtai nesinaudoja jo idėjomis, jeigu negauna aiškaus sutikimo iš to paslaugų teikėjo, kuriam priklauso teisės į tą nuosavybę ar idėją.

IV. Sprendimui reikšmingos aplinkybės

PET išnagrinėjo Skundą, išklause Pareiškėjo ir Atsakovo paaiškinimus ir priimdama sprendimą rėmėsi šiomis aplinkybėmis:

a. 2010 m. projektuotojas UAB „A“ (architektai Pareiškėjas, L. L., G. F.) parengė ginčo gyvenamojo namo techninį projektą, kuriam buvo gautas statybos leidimas. Vėliau projekto realizavimui užsakovas pasirinko Atsakovą.

b. Pareiškėjo sutartyje su užsakovu buvo nurodyta, kad turtinės teisės pereina užsakovui.

c. Projektą Atsakovas realizavo su neesminiais pakeitimais. Realizuotas projektas yra pristatomas Atsakovo tinklalapyje, kaip savo darbas, nenurodant pirminių projekto autorių. Taip pat projektas yra pateiktas konkursui European Union Prize for Contemporary Architecture – Mies van der Rohe Award, kaip išskirtinai Atsakovo studijos darbas.

d. D. Ž. Atsakovui parodė vizualizaciją, kuria Atsakovas nebuvo patenkintas: pamatęs vizualizaciją vertino, kad tai visiškai nepriimtinas sprendimas.

V. Sprendimo argumentai

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos architektų rūmų įstatymo 10 str., PET yra Rūmų organas, kuris nagrinėja Rūmų narių drausmės bylas dėl architektų profesinės veiklos etikos kodekso pažeidimų. Taigi, PET sprendžia Atsakovo, kaip buvusio atestuoto architekto laikotarpiu iki 2014 m., profesinės etikos laikymosi klausimus. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2008-01-07 nutarime yra pažymėjęs, kad įstatymų leidėjas pagal Konstituciją turi įgaliojimus įstatymu nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad asmenys, besiverčiantys tam tikra valstybės kontroliuojama profesija, *ex lege* priklausytų tam tikrai asociacijai, užtikrinančiai šios profesijos savivaldą, *inter alia* vienodus profesinės etikos standartus ir jų laikymosi priežiūrą. Būtent tokie įgaliojimai yra suteikti Rūmams, kuriuose profesinės etikos ir jų laikymosi priežiūros funkcijos Architektų rūmų įstatymu yra pavestos PET. Taigi PET, vertindama skundžiamo architekto elgesio atitikimą Kodekso nuostatomis vadovaujasi ne tik teisės aktais ir teisės doktrina: profesinės etikos laikymasis reiškia ne tik teisės, bet ir vienodų profesinės etikos standartų, laikymąsi. PET, veikdama savo kompetencijos ribose, vertina Atsakovo elgesio atitikimą Kodekso nuostatomis (profesinės etikos standartų laikymąsi), kurios be visa ko įpareigoja architektą vykdant profesinę veiklą ne tik laikytis teisės aktų, bet elgtis sąžiningai, taip pat ne tik formaliai, ypač atsižvelgiant į jų esmę, laikantis teisės aktų, įvertinant savo profesinės veiklos poveikį.

PET atkreipia dėmesį, kad nors šiuo metu Atsakovas nėra Rūmų nariu, svarbu tai, jog įgydamas architekto kvalifikacijos atestatą asmuo savo parašu patvirtina, kad yra susipažinęs su Europos architektūros paslaugų teikėjų etikos kodeksu bei įsipareigoja jo laikytis. Minėti įsipareigojimai yra tęstiniai ir nenutrūksta asmeniui neprasitęsęs architekto kvalifikacijos atestato galiojimo. Atkreiptinas dėmesys, jog Europos architektūros paslaugų teikėjų etikos kodeksu privalo būti vadovaujama visoje architekto profesinėje veikloje, t. y. tiek toje, kuria užsiimant yra būtinas architekto kvalifikacijos atestatas, tiek toje architekto profesinėje veikloje, kurios vykdymui architekto kvalifikacijos atestatas nebūtinai.

Išdėstytus argumentus patvirtina ir Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 12 straipsnio 11 dalyje įtvirtinta galimybė architekto kvalifikacijos atestatą turėjusiems asmenims grįžti į rinką, t. y. profesinių žinių egzaminų rezultatai nustatyta tvarka kėlusiemis kvalifikaciją atestuotiemis architektams, neturintiems administracinių nuobaudų profesinėje srityje ir kurių atžvilgiu nėra nustatyta profesinės etikos pažeidimų, galioja neterminuotai. Remiantis tuo, kas nurodyta, PET turi pagrindą svarstyti, ar Atsakovo atlikti veiksmai etiški.

Pareiškėjo nurodytų Kodekso taikymo atvejų esmė – nesisavinti kito subjekto intelektualinės nuosavybės bei nesinaudoti idėjomis, negavus sutikimo. Pastebėtina, kad PET nariai nevertina ir nenagrinėja Atsakovo veiksmų tuo atžvilgiu, kad Atsakovas pateikė medžiagą konkursui ir įvardino save, kaip projektuotoją, tačiau vertina aplinkybę, kad iki 2014 m., kol Atsakovas buvo Rūmų nariu, jis dirbo prie projekto negavęs Pareiškėjo sutikimo ir tokiu būdu pažeidė Pareiškėjo neturtines autorius teises.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo (toliau – **AGTJ**) 6 str. 1 d. autorius yra kūrinį sukūręs fizinis asmuo. Autoriaus turimos asmeninės neturtinės teisės numatytos AGTJ 14 str. 1 d. (autorystės teisė, teisė į autoriaus vardą, teisė į kūrinio neliečiamybę), o turtinės teisės – AGTJ 15 str. 1 d. Autorių asmeninės neturtinės teisės neperduodamos kitiems asmenims (AGTJ 14 str. 2 d.). Autorystės teisė aiškina, kai kūrinio autorius, neatsižvelgiant į jo turtines teises, net ir tuo atveju, kai turtinės teisės perduotos kitam asmeniui, turi teisę reikalauti pripažinti kūrinio autorystę aiškiai nurodant autoriaus vardą ant visų išleidžiamo kūrinio egzempliorių, taip pat kitu įmanomu būdu viešai atliekant kūrinį. Kalbant apie kitą neturtinę teisę, t. y. teisė į autoriaus vardą, tai ši teisė suprantama, kad kūrinio autorius, neatsižvelgiant į jo turtines teises, net ir tuo atveju, kai turtinės teisės perduotos kitam asmeniui, turi teisę reikalauti, kad bet koku būdu naudojant kūrinį būtų nurodomas arba nebūtų nurodomas autoriaus vardas, arba būtų nurodomas autoriaus pseudonimas. Tuo tarpu teisė į kūrinio neliečiamybę suprantama, kad kūrinio autorius, neatsižvelgiant į jo turtines teises, net ir tuo atveju, kai turtinės teisės perduotos kitam asmeniui, turi teisę prieštarauti dėl kūrinio ar jo pavadinimo bet kokio iškraipymo ar kitokio pakeitimo, taip pat dėl bet kokio kito kėsinosi į kūrinį, galinčio pažeisti autoriaus garbę ar reputaciją.

Vadovaujantis AGTJ 15 str. 2 d., bet koks kūrinio originalo ar jo kopijų panaudojimas be autoriaus, jo teisių perėmėjo ar jo tinkamai įgalioto asmens leidimo yra laikomas neteisėtu (išskyrus AGTJ numatytus atvejus). Taigi, autoriaus neturtinės teisės visais atvejais priklauso kūrinio autoriui (ar jų grupei) ir negali būti perleidžiamos. Svarbu tai, kad autorių neturtinės teisės saugomos neterminuotai. Autoriaus turtinėmis teisėmis gali būti naudojamos turint autoriaus sutikimą ir autorių turtinės teisės į kūrinį gali būti perduodamos sutartimi, paveldėjimo tvarka ir kita įstatymų nustatyta tvarka (AGTJ 38 str.).

Pagal AGTJ 28 str. 1 d. 2 p., be kūrinio autoriaus ar kito šio kūrinio autorių teisių subjekto leidimo ir be autorinio atlyginimo, tačiau nurodžius, jei tai įmanoma, naudojamą šaltinį ir autoriaus vardą, leidžiama pastato ar kito statinio projektą, brėžinį, eskizą ar modelį panaudoti to pastato ar statinio rekonstrukcijai. Be to, architektūros kūrinio (pastato ar kito statinio) savininkas be autoriaus leidimo gali keisti pastatą ar kitą statinį, kai tai daroma dėl techninių priežasčių arba dėl pastato ar kito statinio praktinio naudojimo, jeigu kitaip nenumatyta sutartyje (AGTJ 18 str. 4 d.). Kita vertus, įstatymas įtvirtina ir neturtinę (neperduodamą kitiems asmenims) autoriaus teisę prieštarauti dėl kūrinio ar jo pavadinimo bet kokio iškraipymo ar kitokio pakeitimo, taip pat dėl bet kokio kėsinosi į kūrinį, galinčio pažeisti autoriaus garbę ar reputaciją (teisė į kūrinio neliečiamybę) (AGTJ 14 str. 1 d. 3 p.). Šiuo atveju svarbu tai, kad Atsakovas, dirbdamas prie projekto, pasirinko būti pasyviu ir neieškoti Pareiškėjo. Kaip pats Atsakovas nurodė, jis vizualizaciją matė, tačiau ji jam pasirodė nepriimtina. Remiantis tuo, Atsakovo argumentas, jog jis nežinojo, ar buvo išduotas naujas statybos leidimas, jam svarbiausia buvo laisvė vykdyti projektą, laikomas niekiniu, kadangi Atsakovas, kaip savo srities profesionalas, turėjo suprasti, kad kitas subjektas iki jo vykdė darbus ir atitinkamai domėtis susidariusia situacija.

Kodekso 4.6 principo esmė yra nesisavinti kito architektūros paslaugų teikėjo intelektualinės nuosavybės ir neteisėtai nesinaudoti jo idėjomis, negavus sutikimo. Šiuo atveju, PET nariai nustatė, kad Pareiškėjo nurodyti Etikos kodekso principai pažeisti tuo aspektu, jog Atsakovas nepripažįsta savo kolegų indėlio. Svarbu tai, kad Pareiškėjas perdavė turtines teises, bet ne neturtines teises. PET nariai vertino tai, kad Pareiškėjas į Atsakovą ne kartą kreipėsi raštu ir telefonu dėl šios situacijos, bet Atsakovas atsisakė aptarti šį klausimą. Ši aplinkybė leidžia teigti, kad net ir Pareiškėjui rodant iniciatyvą, Atsakovas pasirinko ir toliau veikti pažeisdamas Pareiškėjo neturtines autorius teises.

Šiuo atveju svarbu tai, kad tiek Pareiškėjo, tiek Atsakovo esminė pastato idėja sutampa, Atsakovas veikė Pareiškėjo gauto statybos leidimo, parengto techninio projekto pagrindu. Architektas būdamas Rūmų

nariu turi informuoti projektuojantį arba prieš tai projektavusį kolegą, apie tai, kad jis irgi tame projekte dalyvauja. Šiuo atveju Atsakovas nematė tam reikalo ir Pareiškėjo neinformavo.

Svarbu atkreipti dėmesį į 2020-03-06 PET priimtą nuomonę Etikos kodekso taikymo ir aiškinimo klausimais: PET pasisakė, kad už nuoseklų ir nepertraukiamą autoriaus dalyvavimą sukuriant statinio architektūrą nuo pradinių eskizų iki statybų pabaigos. Bet koks kitų architektų, nedalyvavusių statinio architektūros kūrime nuo pat pradžių, prisidėjimas prie projekto ar jo tolimesnis rengimas, yra galimas tik su autorių sutikimu. PET nurodė, jog rekomenduoja architektams kiekvienu konkrečiu atveju įsivertinti, ar rengiant statinio remonto/rekonstrukcijos projektą nebus pažeistos šio autoriaus neturtinės teisės bei, esant poreikiui, apie ruošiamą remonto/rekonstrukcijos projektą ne tik informuoti ankstesnį statinio autorių, bet ir gauti aiškų jo rašytinį sutikimą.

Atsižvelgiant į aplinkybes išdėstytas šiame sprendime, Atsakovo veiksmai prieštaravo Kodekso taikymo atveju, nurodytų šio sprendimo III dalyje „Aktualios profesinės etikos nuostatos“ reikalavimams.

VI. Profesinės etikos tarybos sprendimas

PET, vadovaudamasi PET nuostatų 50 p., Kodekso nuostatomis ir svarstymo metu nustatytų aukščiau nurodytų aplinkybių visuma bei pateiktais dokumentais ir paaiškinimais, nutarė, kad architektas Alfredas Trimonis **pažeidė** Kodekso 4 principo („Įsipareigojimai profesijai“) preambulę (keturi PET nariai balsavo „už“, du PET nariai balsavo „prieš“) ir 4.6 taikymo atvejį (keturi PET nariai balsavo „už“, vienas PET narys balsavo „prieš“, vienas PET narys nebalsavo nurodydamas, kad trūksta duomenų).

Atsižvelgiant į tai, kad Atsakovas šiuo metu nėra Rūmų narys, nuobauda jam neskiriama.

Posėdžio pirmininkas

Darius Juškevičius

Posėdžio sekretorė

Rasa Medutytė-Prakapienė

Sprendimo projektą rengė Rasa Medutytė-Prakapienė
Sprendimas surašytas 2021-06-17